

Kapitel 1

De overordnede rammer for retssagsprocessen

1.1 Indledning

Det er retsplejeloven, der fastsætter spillereglerne for retssagernes behandling. Retsplejelovens bestemmelser om behandlingen af civile retssager har til formål at sikre en effektiv sagsbehandling, som er retssikkerhedsmæssigt forsvarlig, og som ikke hindrer den materielle sandhed.

Væsentlige elementer til sikring af parternes retssikkerhed i forbindelse med behandlingen af den civile retssag er, at parterne har den materielle rådighed over sagen, samt at de er ligestillede og har adgang til kontradiktion.

Selvom parterne råder over det materielle indhold af forhandlingerne, råder de ikke over processen. Det er retten, der har ansvaret for den processuelle og formelle ledelse af sagen. Reguleringen af sagens gang i første instans findes i retsplejelovens kapitel 33 om sagens forberedelse frem til hovedforhandlingen og i kapitel 34 om hovedforhandlingen. De gennemgående træk for bestemmelserne i kapitel 33 og 34 er koncentration og præklusion.

Formålet med forberedelsen frem til hovedforhandlingen er på en enkel, klar og hurtig måde at afgrænse, hvori tvisten mellem sagens parter består, om der er beviser af særligt tidskrævende karakter, som skal indhentes inden hovedforhandlingen, og om der er særlige formelle eller processuelle problemstillinger, som bør afklares inden hovedforhandlingen. Er en parts påstand, anbringender eller udtalelser i øvrigt uklare, er det under forberedelsen, at uklarheden skal søges afklaret. Er de beviser, som parterne ønsker at føre, uden betydning for sagen, er der også under forberedelsen, at retten afviser disse.

På baggrund af forberedelsen skal det være muligt at gennemføre hovedforhandlingen uden udsættelse og med umiddelbar bevisførelse for den dømmende ret. Formålet med hovedforhandlingen er at give parterne adgang til at præsentere processtoffet for retten, så retten herefter kan foretage en samlet bedømmelse af sagen.

1.2 Parternes rådighed over sagen

Det er parterne, der sætter rammerne for retssagen og bestemmer, hvad retten skal tage stilling til. Det følger af forhandlingsprincippet i retsplejelovens § 338, at retten ikke kan tilkende parterne mere, end de har påstået, og at retten kun kan tage hensyn til anbringender, som parterne har gjort gældende under sagen.

Det er parterne, der har ansvaret for at formulere påstande, fremsætte anbringender og føre bevis. Retten kan stille spørgsmål til parternes påstande og anbringender for at opklare uklarheder og ufuldstændigheder, jf. rpl. § 339, stk. 1 og 2, og opfordre til bevisførelse, jf. rpl. § 339, stk. 3, men retten kan ikke ændre eller supplere sagens oplysninger. Det er i den forbindelse værd at bemærke, at retten kan tillægge en parts manglende efterkommelse af rettens opfordring virkning til fordel for modparten, jf. rpl. § 344, stk. 2 og 3. Der er ingen regler for, hvornår retten skal gribe ind i henhold til § 339. Det afhænger af rettens konkrete skøn. Det er altså parterne, der fastsætter de materielle rammer for sagen.

Der findes dog visse undtagelser, hvor retten af sig selv går ud over de rammer for sagen, som parterne har sat. Retten træffer således bestemmelse om sagsomkostninger, selv om parterne ikke har nedlagt påstand herom, jf. rpl. § 322, stk. 1. Der er også visse anbringender, som parterne ikke *kan* frafalde, og som retten derfor tager stilling til, selvom de ikke er påberåbt. Retten tager således altid stilling til, om en påstand eller et anbringende strider mod lov og ærbarhed, f.eks. fordi påstanden angår en ulovlig handling.

1.3 Kumulation

Retsplejeloven giver under visse betingelser mulighed for at behandle flere krav mellem samme parter eller krav mellem flere parter under én og samme sag. Retsplejeloven giver også mulighed for at lade flere sager behandle sammen. Bestemmelserne om såkaldt kumulation findes i rpl. kapitel 23.

Der sondres overordnet mellem oprindelig og efterfølgende kumulation.

Oprindelig kumulation er udtryk for, at sagsøgeren under samme sag, det vil sige i ét sagsanlæg, enten fremsætter flere krav mod sagsøgte (oprindelig objektiv kumulation), sagsøger flere parter eller går sam-

men med flere sagsøgere om at sagsøge en eller flere parter (oprindelig subjektiv kumulation). Se nærmere i del III.

Efterfølgende kumulation sker efter sagsanlæg enten ved at sagsøgte fremsætter modkrav mod sagsøgeren, eller ved at sagsøgeren eller sagsøgte inddrager et krav mod tredjemand, kaldet adcitation. Se nærmere i del IV.

Desuden kan tredjemand indtræde som part i en sag eller til støtte for en part i en sag efter rpl. § 251 og § 252 om henholdsvis hoved- og biintervention.

Uden for parternes rådighed og tredjemands indtræden, kan retten ifølge rpl. § 254 bestemme, at flere sager, som ikke er kumulerede, skal forhandles i forbindelse med hinanden.

1.3.1 Hovedintervention

For hovedintervention ifølge § 251 er det en betingelse, at der er værneting her i landet for hovedintervenientens krav, at kravet kan behandles efter samme processuelle regler som de øvrige krav, samt at hovedintervenientens krav har en sådan sammenhæng med det oprindelige krav, at kravet bør behandles under sagen, og det ikke vil medføre væsentlige ulemper for sagens oprindelige parter. Sker hovedinterventionen på et sent tidspunkt i forhold til behandlingen og forberedelsen af den verserende sag, kan retten efter anmodning fra en af parterne i den verserende sag afvise hovedinterventionen, såfremt denne burde være sket tidligere. Baggrunden herfor er, at en hovedintervention vil kunne forsinke afgørelsen af den allerede verserende hovedsag, jf. rpl. § 251, stk. 3.

Anmodning om hovedintervention indgives ved en kontaktformular til retten via www.minretssag.dk. Kontaktformularen findes ved at klikke på linket »Skriv til retten«, som findes på portalens forside nederst til venstre.

Kontakt > Skriv til teknisk support Teknisk supporttelefon: 22 10 23 05 Telefontid: Mandag til torsdag: 8-18 Fredag: 8-16 Skriv til retten Find ret	Hjælp Retsafgiftsberegner Vejledning om digitale civile sager Spørgsmål og svar Driftsinfo	Om Danmarks Domstoles sagsportal www.domstol.dk Cookiepolitik Other languages		
Domstolsstyrelsen	Store Kongensgade 1-3	1264 København K.	E-mail: post@domstolsstyrelsen.dk	Cvr-nummer: 21659509

Herefter kan man vælge at indgive anmodning om blandt andet hoved- og biintervention. Det er nødvendigt at angive sagsnr. på den sag, man ønsker at intervenere i, og den ret, hvor sagen verserer. Desuden skal man i kontaktformularen angive nærmere oplysninger om baggrunden for anmodningen om at intervenere.

Henvendelsen vedrører: *

Tilladelse til at hovedintervenere

Rettens sagsnr. i den sag, du henvender dig om:

● Hvis din henvendelse drejer sig om en konkret sag, som du er part i, skal du i stedet skrive til retten i den sag.

Navn: *

Adresse: *

E-mail: *

Telefon:

Henvendelsen sendes til: *

Meddelelse:

Tilknyttede dokumenter:

[Tilføj dokumenter](#)

Man kan indlæse anmodningen som et dokument. Der kan indlæses flere dokumenter.

Retten træffer beslutning om intervention, efter at sagens oprindelige parter er hørt på baggrund af kontaktformularen. Retten kan også indkalde sagens parter og den part, der ønsker at intervenere, til et retsmøde om anmodningen, jf. rpl. § 252, stk. 3.

Hvis retten giver lov til at intervenere, får intervenienten fuld adgang til sagen på portalen og skal oprette sine påstande og indlæse sagsfremstilling og synspunkter samt relevante bilag.

Ved hovedintervention indtræder hovedintervenienten på eget initiativ som part i en verserende retssag. Hovedintervenienten skal nedlægge selvstændig påstand og indtaste den i påstandsfelterne på portalen, på samme måde som hvis han havde været oprindelig part i sagen, ligesom der som udgangspunkt stilles samme krav til fremstillingen af de faktiske og retlige omstændigheder, som hovedintervenienten støtter sin påstand på, jf. rpl. § 348. Hovedintervenienten har samme adgang til bevisførelse som sagens oprindelige parter og skal på samme vis som en part anføre anbringender til støtte for sine påstande. Hovedintervenienten er altså part på samme vilkår som de øvrige parter, herunder også i omkostningsmæssig henseende. Hovedintervenienten skal betale retsafgift efter de almindelige regler.

1.3.2 Biintervention

Ved biintervention indtræder biintervenienten efter egen anmodning og med rettens tilladelse, til støtte for en af sagens parter, jf. f.eks. U 2013.2215 ØLK og U 2013.3050 HK. Offentlige myndigheder er givet en særlig adgang til at biintervenere, jf. rpl. § 252, stk. 2.

Biintervenienten har, modsat hovedintervenienten, ikke partsstatus og er derfor ikke omfattet af en række af retsplejelovens regler. En biintervenient nedlægger alene påstand til støtte for én af parterne, jf. rpl. § 252, stk. 1. En biintervenient skal ikke give en sagsfremstilling. Ved biintervention bestemmer retten, på hvilken måde den indtrædende skal have adgang til at udtale sig under sagen og føre bevis, jf. rpl. § 252, stk. 4. Biintervenienten kan stille spørgsmål til vidner trods protest fra modparten, jf. U 2016.1558 H. Biintervenienten skal typisk perspektivere de generelle konsekvenser af sagens afgørelse. Biintervenienten skal ikke betale retsafgift, jf. ral. § 6. Biintervenienter tillægges typisk heller ikke omkostninger, jf. f.eks. U 2013.3328 H og 3358 H, men retten kan tillægge eller pålægge biintervenienten sagsomkostninger, jf. rpl. § 252,

stk. 4, hvorfor der eventuelt med fordel i interventionsstævningen kan argumenteres for, at interventionen ikke påfører sagens parter ekstraomkostninger, se som eks. U 2008.2763 H og nu rpl. § 318, stk. 2, jf. § 336 a.

Anmodning om biintervention indgives på samme måde som hovedintervention ved at sende en digital kontaktformular til retten via www.minretssag.dk. Kontaktformularen findes ved at klikke på linket »Skriv til retten«, som findes på portalens forside nederst til venstre.

Kontakt > Skriv til teknisk support Teknisk supporttelefon: 22 10 23 05 Telefontid: Mandag til torsdag: 8-18 Fredag: 8-16 Skriv til retten Find ret	Hjælp Retsafgiftsberegner Vejledning om digitale civile sager Spørgsmål og svar Driftsinfo	Om Danmarks Domstoles sagsportal www.domstol.dk Cookiepolitik Other languages
Domstolsstyrelsen	Store Kongensgade 1-3 1264 København K.	E-mail: post@domstolsstyrelsen.dk Cvr-nummer: 21659509

Henvendelsen vedrører: *

Tilladelse til at biintervenere

Rettens sagsnr. i den sag, du henvender dig om:

ⓘ Hvis din henvendelse drejer sig om en konkret sag, som du er part i, skal du i stedet skrive til retten i den sag.

Navn: *

Adresse: *

E-mail: *

Telefon:

Henvendelsen sendes til: *

Meddelelse:

Tilknyttede dokumenter:

[Tilføj dokumenter](#)

Anmodningen kan indlæses som et dokument. Der kan indlæses flere dokumenter.

Det er nødvendigt at angive sagsnr. på den sag, man ønsker at intervenere i, og den ret, hvor sagen verserer. Desuden skal man i kontaktformularen angive nærmere oplysninger om baggrunden for anmodningen om at intervenere. Biintervenienten bør i forbindelse med anmodningen redegøre mere præcist for, hvorledes han agter at indgå i sagen, herunder ved evt. bevisførelse, idet retten bestemmer, på hvilken måde biintervenienten skal have adgang til at udtale sig under sagen og føre bevis, jf. rpl. § 252, stk. 4.

1.4 Sagens gang i hovedtræk

Reguleringen af sagens gang i første instans findes som nævnt i rpl. kapitel 33 om sagens forberedelse frem til hovedforhandlingen og i kapitel 34 om hovedforhandlingen. Det gælder overordnet for forberedelsen, at den er skriftlig og i stor udstrækning bygger på parternes processkrifter, mens hovedforhandlingen er mundtlig. Retten kan med parternes samtykke bestemme, at sagen skal afgøres uden mundtlig hovedforhandling, når særlige grunde taler derfor, jf. rpl. § 366. Der gælder en særlig fremgangsmåde for sager, der afgøres uden mundtlig forhandling, jf. § 366, stk. 2.

Sagen anlægges ved indlevering af en stævning til retten, jf. rpl. § 348, stk. 1, via domstolenes digitale sagsportal, www.minretssag.dk. Stævningen gøres tilgængelig for sagsøgte på sagsportalen, og sagsøgte kan kvittere for modtagelsen samme sted. Hvis sagsøgte ikke kvitterer for modtagelsen, forkyndes stævningen for sagsøgte, jf. rpl. kapitel 17.

Indtil videre foregår forkyndelse i civile retssager, hvis der ikke kvitteres via sagsportalen, via telefonforkyndelse eller stævningsmandsforkyndelse. Efter indførelsen af muligheden for forenklet digital forkyndelse i rpl. § 155, stk. 1 nr. 3, jf. § 156 c, hvorefter forkyndelse kan ske, ved at den pågældende åbner eller behandler en meddelelse, som er sendt til den pågældendes eboks, vil forkyndelse i civile retssager formentlig inden for relativt kort tid primært foregå via eboks uden krav om reaktion fra modtageren ud over åbning eller behandling af den meddelelse, hvori stævningen er sendt. Indtil videre anvendes forenklet digital forkyndelse dog kun i straffe- og fogedsager.

I forbindelse med henholdsvis kvittering eller forkyndelse pålægger retten sagsøgte at indlevere et svarskrift, jf. rpl. § 351, stk. 1. Stævning og svarskrift skal blandt andet indeholde oplysninger om parternes påstande, fremstilling af de faktiske og retlige omstændigheder, parterne støtter deres påstande på, angivelse af den ønskede bevisførelse og bemærkninger til, om sagen ønskes behandlet med tiltrædelse af yderligere to juridiske dommere, to sagkyndige dommere, om sagen ønskes henvist til behandling ved landsret eller Sø- og Handelsretten og bemærkninger til sagens forberedelse i øvrigt, jf. rpl. § 348, stk. 2, og § 351, stk. 2. Se nærmere herom i del III og IV.

Retten kan beslutte, at parterne skal indlevere flere processkrifter ud over stævning og svarskrift. Processkrifterne kan have konkrete formål til imødegåelse af modpartens oplysninger eller opfordring, eller til angivelse af, hvilke bevisskridt der skal foretages under sagens forberedelse. Processkrifterne kan også være af mere generel karakter. Retten kan også indkalde til et forberedende retsmøde i henhold til rpl. § 353.

Det følger af rpl. § 353, at retten indkalder parterne til et forberedende retsmøde, medmindre retten finder det overflødigt. Formålet med mødet er at skabe et overblik over tvisten og bevisførelsen samt at fastlægge sagens videre forløb, herunder tidsrammerne for en eventuel yderligere forberedelse frem til hovedforhandling.

På det forberedende møde skal parternes eventuelle særlige procesuelle anmodninger og formalitetsindsigelser drøftes, ligesom parterne skal oplyse, hvilke beviser de ønsker at føre. Retten skal så vidt muligt fastsætte tidspunktet for hovedforhandlingen allerede på det forberedende møde, jf. § 353, stk. 5, sidste pkt. Retten kan imidlertid også med parternes samtykke bestemme, at hovedforhandlingen skal foregå i tilslutning til det forberedende møde, hvis sagen er tilstrækkeligt oplyst, parterne har haft tilstrækkelig mulighed for at varetage deres interesser, og sagen findes egnet til det, jf. rpl. § 353 a, eller at sagen skal afgøres helt uden mundtlig hovedforhandling, jf. rpl. § 366.

Det forberedende retsmøde afsluttes så vidt muligt med, at retten fastsætter frister for parternes næste processkrifter og indholdet heraf. Retten kan når som helst under forberedelsen bestemme, at en part skal indlevere processkrift om et nærmere angivet spørgsmål inden for en nærmere bestemt frist, jf. rpl. § 355, stk. 2. Retten kan ligeledes indkalde parterne til yderligere forberedende retsmøder, jf. rpl. § 355, stk. 1.

Efter afholdelsen af det forberedende retsmøde prækluderes anmodninger om bevisførelse, der forlænger sagsbehandlingen væsentligt, jf. rpl. § 353, stk. 4. Hvis retten beslutter, at der ikke skal holdes et forberedende retsmøde, indtræder præklusion 4 uger efter rettens meddelelse om, at mødet ikke holdes.

Retten bestemmer, hvornår forberedelsen slutter, jf. rpl. § 356. Efter afslutningen af forberedelsen, kan parterne ikke længere frit udvide deres påstande, fremsætte nye anbringender eller påberåbe sig flere beviser, jf. rpl. § 358 og § 363. Se nærmere om præklusion i afsnit 1.5.

Retten kan bestemme, at parterne skal indlevere et endeligt påstandsdokument efter forberedelsens afslutning og før hovedforhandlingen, jf. rpl. § 357, stk. 1. Det er formentlig udgangspunktet i alle civile sager, at retten bestemmer, at parterne skal indlevere et påstandsdokument. Påstandsdokumentet skal indeholde parternes påstande og anbringender og angive de beviser, som de ønsker at påberåbe sig. Retten kan også opfordre parterne til at indlevere et sammenfattende processkrift, jf. rpl. § 357, stk. 2.

Hovedforhandlingen afholdes i overensstemmelse med rammerne herfor i rpl. § 365. Det fremgår af rpl. § 344, at retten afgør, hvilke faktiske omstændigheder der skal lægges til grund for sagens pådømmelse, på baggrund af hovedforhandlingen. Intet af det anførte i processkrifterne eller dokumentbeviserne kan derfor lægges til grund for rettens pådømmelse, medmindre der er henvist til det under hovedforhandlingen, jf. rpl. § 344, stk. 1. Der er ingen faste krav til karakteren af henvisningen.

Selvom processkrifterne ikke i sig selv har betydning for sagens pådømmelse, udgør de en væsentlig del af sagen, fordi de anvendes ved dommerens forberedelse af sagen. Processkrifterne tages også med i den ekstrakt, som retten kan beslutte, at parterne skal udarbejde til brug for hovedforhandlingen, jf. rpl. § 357, stk. 3. En ekstrakt er en samling af de processkrifter, som parterne har udvekslet, og de dokumenter eller dele af dokumenter, som parterne agter at påberåbe sig under hovedforhandlingen. I sager, der behandles med flere dommere, skal parterne indlevere en ekstrakt. I andre sager kan retten bestemme, at parterne skal indlevere en ekstrakt. Ud over rpl. § 348 og § 351 om indholdet af stævning og svarskrift er der ingen bestemmelser i retsplejeloven, der regulerer, hvad parterne skal skrive i processkrifterne.

1.5 Koncentration, udeblivelse og præklusion

Regelsættet for retssagens behandling i rpl. kapitel 33 og 34 er præget af et overordnet ønske om at opnå en hurtig og effektiv behandling. Med henblik på at koncentrere forberedelsen af sagen og opfordre parterne til at fremkomme med det relevante processtof på et tidligt tidspunkt i sagen er der indføjet visse prækluderende frister i retsplejeloven samt frister, der tillægges udeblivelsesvirkning. Et andet instrument, der tvinger parterne til at fremme sagen, er rpl. § 318, hvoraf fremgår, at den part, som på uforvarlig måde har foranlediget spildte møder, uforholdne udsættelser, unyttig bevisførelse eller andre overflødige processuelle skridt, skal erstatte modpartens udgifter herved, uanset om parten i øvrigt vinder sagen.

Parterne har altså en selvstændig pligt til at fremme sagen med fornøden hurtighed og undgå unødige sagsskridt. Derudover er parterne forpligtet til at undersøge mulighederne for en forligsmæssig løsning af sagen også inden sagens anlæg, jf. rpl. § 336 a.

For advokater er det i øvrigt en del af god advokatskik, at sagerne skal fremmes med fornøden hurtighed, jf. rpl. § 126, stk. 1. Den advokat eller rettergangsfuldmægtig, som repræsenterer en part, kan også personligt pålægges omkostninger, som er forårsaget ved repræsentantens pligtstridige opførsel, jf. rpl. § 319. Advokaternes forhold til retten og reguleringen af advokaternes forpligtelser i relation til retssagsførelse er nærmere fastsat i De Advokatetiske Regler pkt. 18.

1.5.1 Udeblivelse

Hvis sagsøgte ikke indleverer svarskrift inden for den frist, som retten har fastsat, afsiger retten dom efter sagsøgerens påstand, for så vidt den findes begrundet i sagsfremstillingen og det i øvrigt fremkomne i stævningen, jf. rpl. § 352, stk. 1. Det samme er tilfældet, hvis sagsøgte udebliver fra et retsmøde i sagen, jf. rpl. § 360, stk. 3, eller hvis sagsøgte ikke rettidigt indleverer et processkrift om et af retten nærmere angivet spørgsmål i henhold til rpl. § 355, stk. 2, eller et endeligt påstandsdokument i henhold til rpl. § 357, stk. 2, jf. rpl. § 360, stk. 5, jf. stk. 3.

Den, der dømmes som udeblevet, kan kræve sagen genoptaget, jf. rpl. § 367. Hvis sagsøgte anmoder om genoptagelse inden for 4 uger efter, at udeblivelsesdommen er afsagt, har sagsøgte et retskrav på at få sagen genoptaget. Det kræver ikke angivelse af nogen særlig grund til

udeblivelsen. Hvis sagsøgte anmoder om genoptagelse senere end 4 uger efter udeblivelsesdommen, men inden for ét år, kan retten undtagelsesvist genoptage sagen. Fristen regnes fra udeblivelsesdommens afsigelse og ikke fra, hvornår dommen gøres tilgængelig for parterne på sagsportalen, jf. rpl. § 219, stk. 2. sidste punktum. Hvis sagsøgte anmoder om genoptagelse senere end 4 uger efter afsigelsen af udeblivelsesdommen, men inden for et år, skal sagsøgte anføre de særlige omstændigheder, der kan begrunde, at sagen undtagelsesvist skal genoptages. Se nærmere om genoptagelsesansøgningen nedenfor i del IV. Retten kan betinge genoptagelse af, at sagsøgte betaler eller stiller sikkerhed for de sagsomkostninger, han er blevet pålagt ved udeblivelsesdommen, jf. rpl. § 367, stk. 1, sidste punktum. Bestemmelsen vil navnlig få betydning i tilfælde, hvor udeblivelsen kan tilregnes sagsøgte, jf. betænkning 698/1973 side 165.

Hvis sagsøgeren udebliver fra et retsmøde i sagen eller ikke rettidigt indleverer et processkrift om et af retten nærmere angivet spørgsmål i henhold til rpl. § 355, stk. 2, eller et påstandsdokument i henhold til rpl. § 357, stk. 2, afviser retten sagen, jf. henholdsvis rpl. § 360, stk. 1, og rpl. § 360, stk. 5, jf. stk. 1. Afvisningen er ikke til hinder for, at sagsøgeren anlægger sagen på ny. Retten kan omgøre afgørelsen om afvisning, jf. rpl. § 222, hvis sagsøgeren efterfølgende dokumenterer lovligt forfald. Se herom U 2011.2259 VLK og U 2006.2604 HK.

Hvis begge parter udebliver fra et retsmøde i sagen eller ikke rettidigt indleverer et processkrift om et af retten nærmere angivet spørgsmål i henhold til rpl. § 355, stk. 2, eller et endeligt påstandsdokument i henhold til rpl. § 357, stk. 2, hæver retten sagen, jf. henholdsvis rpl. § 360, stk. 2, og rpl. § 360, stk. 5, jf. stk. 2. Efter at sagen er hævet, kan sagsøgeren anlægge sagen på ny.

1.5.2 Præklusion

Selvom parterne råder over det materielle indhold af forhandlingerne, råder de ikke over processen. Det er retten, der har ansvaret for den processuelle og formelle ledelse af sagen.

Med henblik på at koncentrere forberedelsen af sagen og opfordre parterne til at fremkomme med det relevante processtof på et tidligt tidspunkt i sagen er der, ud over fristerne med udeblivelsesvirkning,

indføjte visse frister i retsplejeloven, som afskærer parterne fra at komme med nyt procesmateriale.

De relevante bestemmelser om præklusion i retsplejeloven er:

- rpl. § 248, stk. 1, 2. pkt., om indsigelser mod rettens kompetence
- rpl. § 341 a om sagkyndige erklæringer
- rpl. § 351, stk. 4, om formalitetsindsigelser
- rpl. § 353, stk. 4, om bevisførelse, der forlænger sagsbehandlingstiden væsentligt
- rpl. § 358 om fremsættelse af nye påstande og anbringender og påberåbelse af beviser efter forberedelsens afslutning
- rpl. § 363 om fremsættelse af nye påstande og anbringender og påberåbelse af beviser under hovedforhandlingen.

Desuden kan retten fastsætte frister med præklusionsvirkning, jf. rpl. § 355, stk. 2, jf. § 360, stk. 5, således at der indtræder præklusion vedrørende de nærmere angivne spørgsmål, som retten har fastsat frist for, men dog kun hvis retten har tilkendegivet dette i forbindelse med fastsættelsen af fristen.

Som det ses, indskrænkes parternes rådighed over sagen i takt med, at sagens forberedelse skrider frem, og afslutningen af sagens forberedelse betyder altså, at parterne ikke længere frit kan udvide procesmaterialet (nova). Det er derfor relevant at have et overblik over tidsforløbet og retssagens frister.

1.6 Forløb og byretssagens frister

Forløbet af en civil sag kan skematisk opstilles således med de tilknyttede procesdokumenter frister:

Sagsskridt	Dokument	Regulering	Frister
BYRETSSAGEN			
Sagsanlæg	Stævning	Rpl. § 348	
Forkyndelse		Rpl. § 350 og kap 17	
Svar	Svarskrift	Rpl. § 351	Mindst 2 uger fra forkyndelsen/kvitteringen

Udeblivelse	U-dom	Rpl. § 352	
Genoptagelse	Meddelelse	Rpl. § 367	4 uger efter domsafsigelse og senest 1 år efter
Forberedelse	Replik Duplik Processkrifter i øvrigt	Rpl. § 355	Individuelt fastsat
Bevisbegæring	Skønsblanket Editionsbegæring Skriftlig vidnerklæring Anden bevisførelse, der forlænger sagsbehandlingen væsentligt	Rpl. Kap 19 Rpl. §§ 298-300 Rpl. § 297 Rpl. § 353, stk. 4 Rpl. § 341	Senest på det forberedende møde
Berammelse		Rpl. § 356	Forberedelsen slutter senest 4 uger før hovedforhandlingen
Vidneindkaldelse	Indkaldelse Vidnestævning	Rpl. 175 Rpl. 358, stk. 1	Varsel mindst 1 uge før og gerne snarest efter berammelsen af hovedforhandlingen
Tilrettelæggelse af hovedforhandling	Tidsplan	Rpl. § 358	Sammen med påstandsdokumentet, og derfor udkast 4 uger før hovedforhandling
	Påstandsdokument	Rpl. § 357, stk. 1	Typisk 2 uger før hovedforhandling
	Ekstrakt	Rpl. § 357, stk. 3	1 uge før hovedforhandling
Dom		Rpl. § 218, § 218 a og § 219	Afsigelse efter optagelse til dom: 14 dage i småsager 4 uger i almindelige sager 2 mdr. i 3-dommersager
Fuldbyrdelse	Fogedrekvisition	Rpl. § 367, stk. 1 og § 480	14 dage efter domsafsigelse
Anke	Ankestævning – almindelige sager, Rpl. § 373 – småsager, Rpl. § 410	Rpl. § 371 og § 372, stk. 1	4 uger efter domsafsigelse

1.7 Overvejelser inden sagens anlæg

Ingen sag bør anlægges uden grundige overvejelser om de mulige konsekvenser ved at anlægge sagen og muligheden for at få medhold i sin påstand. En advokat er forpligtet til som uafhængig rådgiver at varetage klientens interesser grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klientens tarv kræver, jf. De Advokate-tiske Regler, pkt. 9.1. I relation til retssagsførelse betyder det først og fremmest, at advokaten skal overveje, om en tvist kan løses uden en retssag, og om parten kan bruge en dom til noget. Dernæst skal advoka-ten overveje, om det er muligt at få medhold i partens påstand, herun-der om der kan føres det tilstrækkelige bevis.

Der er mange forhold, som kræver overvejelse, inden sagen anlæg-ges. Overordnet handler overvejelserne om, hvorvidt det kan betale sig at anlægge en retssag. Førelse af en retssag er forbundet med omkost-ninger og tid, ligesom der altid er en risiko for at tabe. Der kan være mange grunde til at indlede en retssag, men der kan være lige så mange grunde til at lade være. Det er advokatens opgave at sørge for, at alle re-levante forhold er taget med i overvejelserne, inden retssagen anlægges.

Først og fremmest skal det overvejes, om det tjener noget formål at anlægge sag. Hvis sagen for eksempel handler om et pengekrav, og mod-parten ikke har penge til at betale, kan det være relevant at overveje, om man skal indgå et forlig om effektiv betaling af et mindre beløb frem for at fastholde det samlede krav og risikere ikke at modtage en krone. Hvis den pengesvage modpart er et selskab med begrænset hæftelse, kan det få indflydelse på overvejelserne om, om man er villig til at acceptere en anden løsning af sagen end den, man mere eller mindre sikkert kunne opnå dom for.

Dernæst bør det overvejes, hvad parterne er uenige om. Hvis uenig-heden omhandler noget faktisk i sagen, bør det overvejes, om det fak-tuelle kan belyses ved andet end en retssag. Hvis ikke parterne sammen kan enes om at indhente de nødvendige oplysninger, kan de få rettens hjælp hertil. Ifølge rpl. § 343 om isoleret bevisoptagelse kan parterne med rettens hjælp optage bevis, selvom det ikke sker til brug for en ver-serende retssag. Herved kan parterne med de garantier, som normalt følger i en retssag, foretage syn og skøn, gennemføre tredjemandsediti-on og foretage vidneafhøring.

Sagens karakter har også betydning for parternes overvejelser inden sagens anlæg. Der kan overordnet sondres mellem sager mellem private og sager om myndighedsafgørelser.

Hvis de indledende overvejelser fører til, at retssagen bør anlægges, skal der foretages visse processuelle overvejelser. Overvejelserne angår alt lige fra, hvem er sagens parter, hvordan og hvor skal sagen anlægges og inden for hvilken frist, til hvilken bevisførelse der er nødvendig og ikke mindst tilgængelig, og overvejelser om procesøkonomien.

1.7.1 Sager mellem private parter

For sager mellem to eller flere private bør det indledningsvist overvejes, hvilken relation parterne har og skal have efter sagens behandling. Hvis parterne er i familie eller samarbejdspartnere, kan ønsket om en fortsat relation have indflydelse på de forhandlinger, som parterne involverer sig i, herunder hvilken løsning man er villig til at acceptere som løsning på tvisten.

Parternes indbyrdes styrkeforhold kan også få betydning for de overvejelser, som bør gøres, inden en retssag anlægges. En vurdering af styrkeforholdet handler ikke kun om, om den ene part har en væsentligt bedre økonomi til at føre en retssag. Det kan også handle om, at den ene part er toneangivende på et bestemt marked, og at en retssag kan få indflydelse på parternes renommé. Private parter må tage i betragtning, at det ikke i alle tilfælde er muligt at se isoleret på en retssag, men at en retssag – retmæssigt eller uretmæssigt – kan få betydning på forhold uden for retssagen.

En part, der er forbruger, har i rpl. § 361 en særlig adgang til at få sagen indbragt for et forbrugerklagenævn, inden sagen kan behandles ved domstolene.

Hvis der er tale om en tvist i en lejer-udlejer-relation, findes der henholdsvis huslejenævn og beboerklagenævn, som har kompetence til at behandle visse tvister. Det følger af lejelovens § 107 og almenlejelovens § 107, at parterne ikke frit kan indbringe sager, som hører under nævnes kompetence for retten.

1.7.2 Sager om myndighedsafgørelser

Det kræver indsigt i andet og mere end retsplejeloven at anlægge en retssag om en myndighedsafgørelse. Ud over at det skal gøres helt klart,

hvis myndigheds afgørelse der skal indbringes, og dermed hvilken myndighed der skal søges, kan der være lovfastsatte fremgangsmåder og frister for et sagsanlæg vedrørende en myndighedsafgørelse.

Når sagen handler om en myndighedsafgørelse, er det relevant først og fremmest at undersøge, om der er udtømte rekursadgange, som hindrer et sagsanlæg. Hvis der er mulighed for en administrativ genoptagelse af sagen, er det ligeledes relevant at overveje dette. Dernæst er det vigtigt at være opmærksom på eventuelle frister for et sagsanlæg.

Der er ikke hjemmel i retsplejeloven til at tillægge et søgsmål af nogen art opsættende virkning. Det følger dog af retspraksis, jf. f.eks. U 2000.1203 HK, at retten kan tillægge et søgsmål vedrørende en myndighedsafgørelse opsættende virkning, hvis det vurderes, at risikoen for en skadevirkning som følge af en forkert myndighedsafgørelse skal tillægges større vægt end myndighedens interesse i, at afgørelsen bliver efterlevet inden dom.

1.7.3 Processuelle overvejelser

Inden sagens anlæg skal parterne overveje, hvem der er sagens parter, hvor sagen skal anlægges, og hvordan den skal behandles. Borgerlige retssager behandles ved byretten i 1. instans, jf. rpl. § 224. Det følger af bestemmelserne i rpl. kapitel 22, ved hvilken byret en sag skal anlægges. Visse typer af sager behandles ved Sø- og Handelsretten i 1. instans, jf. rpl. § 225. Det kan være relevant at anlægge sag mod flere parter. Adgangen til at involvere flere parter og sambehandle sager fremgår af rpl. kapitel 23.

Byretten kan efter anmodning fra en part henvise en sag til 1. instans-behandling ved landsretten, jf. rpl. § 226. Byretten kan også bestemme, at retten under hovedforhandlingen skal tiltrædes af to juridiske dommere, jf. rpl. § 12, stk. 3, eller to sagkyndige dommere, jf. rpl. § 20, stk. 1. Oplysningerne om parternes overvejelser herom skal fremgå af de første processkrifter i sagen, jf. rpl. § 348, stk. 2, nr. 6, og § 351, stk. 2, nr. 6, ligesom spørgsmålet skal drøftes under det forberedende retsmøde.

1.7.4 Bevisovervejelser

Allerede inden sagens anlæg bør det overvejes, hvilken bevisførelse der er nødvendig. Sagens anlæg prækluderer parternes frie adgang til at

indhente og anvende ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer som bevis i sagen, jf. rpl. § 341 a. Har imidlertid sagsøgeren sammen med sin stævning fremlagt en ensidigt indhentet sagkyndig erklæring, følger det nu af rpl. § 341 a, der trådte i kraft den 1. juli 2017, at den anden part ud fra det procesuelle ligestillingsprincip har adgang til at fremlægge en tilsvarende erklæring, jf. § 341 a, stk. 1, 2. punktum. Hvis parterne er enige, kan retten i øvrigt tillade, at der i en allerede anlagt sag som supplement hertil eller i stedet for optagelse af syn og skøn fremlægges ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer. Oplysninger om parternes bevisførelse skal også fremgå af de første processkrifter i sagen, jf. rpl. § 348, stk. 2, nr. 5, og § 351, stk. 2, nr. 4, ligesom det også skal drøftes under det forberedende retsmøde. Desuden er afholdelsen af det forberedende retsmøde prækluderende for anmodning om bevisførelse, der forlænger sagens behandling væsentligt, såsom om syn og skøn, edition og indhentelse af såvel sagkyndige erklæringer som skriftlige vidneerklæringer. Med undtagelse af den nævnte bevisførelse har parterne fri adgang til at angive yderligere bevisførelse frem til forberedelsens afslutning.

Ud over at det er væsentligt, at parter så tidligt som muligt har foretaget relevante overvejelser om bevisførelsen af hensyn til den formelle adgang til at påberåbe sig dem, er overvejelserne i den grad relevant for vurderingen af muligheden for at få medhold i sin påstand. Det er muligt, at man har ret, men man kan ikke få dom for sin materielle retsstilling, hvis man ikke kan bevise den. Hvis den tilgængelige bevisførelse ikke forventes at være tilstrækkelig, bør man overveje at undlade at anlægge sagen. På den anden side kan partens angivelse af den ønskede bevisførelse være så afgørende, at modparten erkender kravet uden yderligere. I dag er der en videre adgang til at søge beviser end tidligere. Parterne har i rigt omfang adgang til at søge materiale via internetsøgninger og i digitale offentlige registre, ligesom der findes utallige overvågninger, som er offentligt tilgængelige, så som blandt andet Google Earth. Formentlig vil parterne i fremtiden i videre omfang anmode om rettens tilladelse til f.eks. at vise live-videoklip fra relevante steder eller af relevante forhold under forelæggelsen af sagen.

1.7.5 Procesøkonomiske overvejelser

At føre retssager koster penge. Ved sagens anlæg skal der betales en rets-
afgift, jf. ral. kapitel 1. Desuden skal parterne selv afholde de omkostning-
er, der er forbundet med de processuelle skridt, som parten har foreta-
get eller anmodet om, jf. rpl. § 311, stk. 1. Hvis man vinder retssagen
kan man få erstattet de udgifter, der har været fornødne til sagens for-
svarlige udførelse, jf. rpl. § 312, stk. 1, jf. § 316. Partens udgifter til advo-
katbistand erstattes ikke med den faktiske omkostning, men med et pas-
sende beløb, jf. rpl. § 316, stk. 1, 2. pkt. Partens udgift til indhentelse af
ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer, jf. rpl. § 341 a eller § 209,
erstattes ikke.

I forbindelse med sagens anlæg bør det nøjes overvejes, om udgifter-
ne til at føre retssagen står mål med det forventede resultat, herunder
om det kan forventes, at modparten ville kunne betale omkostningerne
i tilfælde af en dom. Overvejelserne om processens økonomi kan få be-
tydning for partens accept af forlig m.v. Endvidere bør indgå økonomi-
ske betragtninger i relation til den tid, der bruges på at vente på en dom
i sagen. Retssagens behandling, eventuelt i flere instanser, kan betyde en
kredittid for den ene part. Kredittid kan oftest opgøres til en økonomisk
værdi. Denne bør være element i partens procesøkonomiske overvejel-
se.